Førsteblad

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 7. Fylke: Rogaland

Tilleggsspørsmålnr.: Herad: } Sauda

Emne: Skav Bygdelag: }

Oppskr. av: Jens Boirchsen Gard:

(adresse): Sauda G.nr. Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Etter sjølvsyn, Eg vo i 80de åra.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke): Sumt har eg høyrt av gamle folk

SVAR

1) } Ein talar um trefor
2) }

3) å skava vert høyrt: sjave - skav skave

4) no vert skav lite nytta, men for 20-30 år sidan skav ein ålmant på dei gardane ein hadde mykje skog. Gardar utan markaskog kjøpte mark, der dei kunde få. No lita ein ikkje på dette forslaget

5) Til skav nytta ein ask. raun, hegg, alm, osp. og eik. Det hende ein skav ~~bjørk~~ bjørk og selja. Kalt hende det også dei skav: Bartre skav ein ikkje. Ein heldt ask og raun som dei beste til skav.

6) Ein nytta ikkje ordet skav um noko serskilt treslag; men ein talar um gardar med god markaskog og meinte då dei ymse treslag ein nytta til skav

1227

7) Kvo liver ein ein uno mork. Eg har höyrt dat sagt: Ask gjere kua rask, Hegg legg merg i legg. Osp legge smör i ökk. Hatle gjere kua kvalt. (ring i beina) Eik gjere kua veik og alm er so god som bote (både) höy og halm.

8) Det var kui som fekk skav. Dei som skav mykje og hadde rikeleg med mork skyrde tre um hausten og tjerva lauet. Dei greinene som var att skav dei ut etter fyrejolsvinteren. So hadde dei lit med skavingi att etter jol og heldt på lit brei tott lit å ava. Kreturva likka ikkje skavet av tre som svadde. Det einaste ein då nytta var selja. Den flakte ein borken av og hakka han åt storkrauntet.

Det gamle var at ein vetta forst i vondtar. Nytta ein skav hadde ein det inni halmen som ein batt vondtelen saman med. Det må lett vort då halm og skav.

Skav av ask og osp var mest eteleg, men det var summe dyr som nåne vildt eta skav.

1227

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

9) Mjölki auka i kyrne når
dei fekk skav og ho vart feit-
are so dei fekk meir smör,
og so vart smöret gulare,
men gav ein mykje skav
av hegg, vart mjölki beisk,
og smöret fekk usmak.

10) Eg har höyrt ordet, å vera
på "morkaskog", og ein henta
mork heim utan å tenkje på
veden. Skogen vart lite nytta
her i bygda og då helst ör og
björk.

11) Dei er etter mork; dei hentar
mork kan ein höyre

12) Dei kallar veden mork.

13) Eg kjenner ikkje ordet
morka

14) Det har ikkje vore rekna for nokon
sers surt arbeid å henta
heim mork. Det har vore rekna
for vanleg vinterarbeid, og
eg har ingenting ~~han~~ eg höyrt
um langfredagen og morkahen-
ting; men at ein skulde bera
heim lyng den dagen, har eg
höyrt.

15) Det minste av skavveden
skar ein helst inne i stova;
men tjukkare stokkar skar
ein helst på låven.

16) Kor på vore kanter nytta
ein helst skavljå. Helst
ein halvsliten langorv ljå

1227

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Tie å haeda i röyrte ein ei fille
rennt gjärn inne ved tjakte
17) Dei granne greinene hogg ein
i lengder på innlag 1 m. Dette
heldt ein på med öks eller i
veaskricken. Etter kvart ein
fekk eit fang bar ein det inn
i stova for at det skulde turka
inn dat var mykje vaatt, eller
teina upp inn det var klaka.
Det var fårleg å gjeva kui
frose skav.
Det var kvardan ein helst nytta
tie å skava. Inne i stova
var rävva ein staur fast
at ein sengefot eller ein
staure sett frå ein bjelke ogned
i golvet. Denne var tie å sto
skavgjåen mot. Han som
skod sette seg på ein krakk,
tok skavgjåen i högre handa
og stödde odden mot stauren.
Med venstre handa drog han
treet han skar langs eggi.
Dei granmaste kvistane hogg
ein berre so vidt burti med
skavljåen
Dei tjukke stokkane skar
ein med bandakniv, inne
ein hadde det. Ein la dei yver
tvo krakkar og sat skreve
yver dei
18) Sjå ovanfyre under 17
19) Likeins

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
1227

20) Stav kallar ein mork
kallar ein veden, før han vart skaven. Kvista mork kalla ein det når ein hogg veden i passe lengder.

21) Den avskavde borken kalla ein skav; nokå serskild namn på smårusket kjenner eg ikkje

22) Ein skav greinene av tre, um dei var tjukke, berre dei hadde slett bork. Men det var skav av dei granne kvistene, som var helder for beste skavet.

23) Den avskavde stokken kallar ein skjevedl anten dei er tjukkare eller grannare.

24) Skavet skulde vera tunt og med nokå av veden med.
Grovt skav vilde kretura mindre ha enn fint skave
At kretura vanda skavet som var laga av tunnare har eg aldri høyrt.

25) Skjevladne vart mykje til ved. Tjukkare skjevlar vart tekne vare på til emne til rivetindar og riveheved, til naglar, økseskaft spa- og grevskaft o. s. v.

26) Morking er ikkje heilt slutt enno.

1227

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

./.

6

Eg har vore skuvenes som fyrst no sender dette.
Eg har vore hardt plaga av gikt i armane, so eg har hatt vondt for å skriva.

Sandar 2/1 1948

Vyrdsamt
Jens Børretzen

1227

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING